

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

”Att räkna och läsa och skriva och sånt”
en studie om elevers uppfattningar om skolans uppdrag och roll

Emma Båvner
Elin Roos af Hjelmsäter

LAU350
Institutionen för pedagogik och didaktik
Handledare: Sten Båth
Rapportnummer: HT06-2611-030

Abstract

Examinationsnivå:	C-uppsats; examensarbete på nya lärarprogrammet (10p)
Titel:	”Att räkna och läsa och skriva och sånt” - en studie om elevers uppfattningar om skolans uppdrag och roll
Författare:	Emma Båvner och Elin Roos af Hjelmsäter
Termin och år:	Höstterminen 2006
Institution:	Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs Universitet
Handledare:	Sten Båth
Rapportnummer:	HT06-2611-030
Nyckelord:	skolans uppdrag, elevers uppfattningar, kunskap, social fostran

Syfte Syftet med undersökningen är att ta reda på hur elever uppfattar skolans uppdrag och skolans vidare roll. Ur åtta elevers beskrivningar av skolan och sin skolvardag ges en bild av hur de uppfattar skolans uppdrag. Undersökningen syftar till att dels belysa elevernas uttalade tankar om skolans uppdrag och vidare roll och dels undersöka om det finns en outtalad roll som skolan har för eleverna och i så fall vad den innebär.

Metod Vi har genomfört kvalitativa intervjuer med elever från fyra olika skolor i olika delar av Göteborg. Två elever i år 3-5 på varje skola intervjuades, en som når målen och en som inte når målen för att få en variation av elever. Därefter analyserades intervjuerna och det som var relevant för syftet sammanfattades i resultatdelen.

Resultat Resultatet visar inte oväntat att eleverna främst ser att skolan är till för att de skall utveckla kunskaper och särskilt då kunskaper som ryms inom de teoretiska skolämnena som matematik, svenska, geografi, historia m.fl. Dessa kunskaper anser de sig behöva för att kunna klara sig i framtiden och omvärlden. Resultatet visar även att en social fostran sker i skolan, då eleverna bland annat lär sig att sitta still, vara tysta, samarbeta och lär sig vara en god kamrat. Eleverna ger även en bild av andra funktioner av skolan som inte är lika tydligt uttalade. De uppfattar bl.a. att skolan genom betyg och bedömning har en sorterande funktion och en förvarande funktion, då skolan är en plats för dem att vara på dagarna när ingen annan är hemma. Eleverna lär sig även andra förhållningssätt som exempelvis tidens betydelse, att underordna sig det som läraren bestämmer, och att teoretiska kunskaper är viktigare än praktiska.

Betydelse för läraryrket Genom att ta reda på elevernas syn på skolans uppdrag kan lärare bättre bemöta och förstå eleverna. Resultatet från denna undersökning gör oss som lärare mer medvetna om att vi måste medvetandegöra alla de funktioner skolan har för eleverna. Skolans uppdrag är mångtydigt och komplext vilket både lärare och elever måste fundera kring. Studien är även en bra utgångspunkt för att ifrågasätta vilken skola vi vill ha och vad som bör vara skolans uppdrag.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
3. LITTERATURGENOMGÅNG	8
3.1 Skolans uppdrag från 40-talet till idag	8
3.1.1 40-talet - demokratiskt.....	8
3.1.2 60-talet - kunskap/ekonomi	8
3.1.3 70- och 80-talet – demokrati och målstyrning	9
3.1.4 90-talet – demokrati och kunskap/resultatstyrning	9
3.2 Lpo 94	10
3.2.1 Lpo 94 – demokrati/mål- och resultatstyrd.....	10
3.2.2 Skolans uppdrag i Lpo 94.....	10
3.2.2 Mål att uppnå och mål att sträva mot.....	11
3.2.4 Kritiska aspekter	11
3.3.3 Dewey: En social institution.....	12
3.3 Den dolda läroplanen.....	13
3.3.1 Broady – den dolda läroplanen	13
3.3.2 Abrahamsson: Skolans andra funktioner	14
3.4 Föräldrars och lärares syn på skolans uppgift	15
3.5 Skolans uppdrag i framtiden.....	16
3.6 Sammanfattning av litteraturgenomgången.....	16
4. METOD	18
4.1 Val och motivering av metod och design	18
4.2 Val av undersökningsgrupp.....	18
4.3 Beskrivning av undersökningsförfarande.....	19
4.4 Redogörelse av analysmetod	20
4.5 Diskussion av studiens tillförlitlighet.....	21
4.6 Etiska överväganden.....	22
5. RESULTAT	23
5.1 Att lära för framtid och omvärld	23
5.1.1 Kunskapsutveckling.....	24
5.1.2 Social fostran	25
5.1.2.1 Att lära sig vara en god kamrat.....	25
5.1.2.2 Att lära sig samarbeta	25
5.1.2.3 Utveckla andra sociala förmågor	26
5.1.2.4 Att lära sig följa normer och regler i skolan	26
5.2 Den dolda läroplanen.....	27
5.2.1 Sortering	27
5.2.2 Förvaring	27
5.2.3 Att lära sig att tiden strukturerar skolvardagen.....	28
5.2.4 Att lära sig att teori värderas högre än praktik.....	28
5.2.5 Att lära sig det självklara i att läraren bestämmer och att lärarens kompetens inte ifrågasätts	28
5.3 Sammanfattning av resultatet	29
6. DISKUSSION	30
6.1 Kunskapsutveckling	30
6.2 Social fostran.....	30
6.3 Den dolda läroplanen.....	31

6.4 Andra funktioner som skolan har i samhället	32
6.5 Medvetna elever	33
6.6 Framtiden	33
6.7 Förslag på fortsatt forskning.....	34
7. SLUTSATS.....	35
REFERENSER:.....	36
BILAGA 1.....	37
BILAGA 2.....	38

1. Inledning

Just nu finns två och en halv miljon elever i skolan (Persson, 2001). Därtill finns pedagoger, annan personal och föräldrar till dessa elever. Bara utifrån dessa siffror kan vi förstå att skolan har en stor betydelse i samhället och i människors liv. Men vad är det då som eleverna ska lära i skolan? Diskussioner om skolans uppdrag är ständigt pågående. Vad ska skolans främsta uppdrag vara, vad är det eleverna ska lära i skolan? Vilken sorts skola vill vi ha? Vilka kunskaper och färdigheter vill vi att eleverna ska ha med sig när de lämnar skolan?

Skolans uppgift är ingen enkel fråga. Ingrid Sanderöth (2002) menar att skolans uppdrag har varierat och beskriver två olika riktningar som funnits sedan 1940-talet. Det ena uppdraget är kunskapsinriktat och skolan skall förmedla kunskap för att kunna utveckla samhället och förbättra ekonomin. Det andra uppdraget handlar om att utveckla demokratin och vikten ligger på att fostra demokratiska medborgare.

Skolans uppdrag är fastställt av staten i läroplanen och andra styrdokument. Skolornas och lärarnas uppgifter är att tolka och utforma undervisningen efter dessa dokument. Det är dock många som har en åsikt om hur skolan bör vara och en diskussion om vad som är viktigt i skolan förs ständigt. Kunskapsuppdraget eller uppdraget att utveckla demokratiska medborgare är en ständigt aktuell fråga. Under hösten har Sverige fått en ny regering som har en något annan syn på skolan än den tidigare. Diskussioner förs särskilt kring elevernas kunskap och det faktum att många elever inte når upp till skolans mål och hur man ska gå tillväga för att komma tillrätta med detta.

Utifrån våra efterforskningar kan vi inte finna någon tidigare forskning som beskriver hur eleverna uppfattar skolans uppdrag. I vår studie vill vi sätta elevernas uppfattning om skolans uppdrag i centrum. Att ta elevernas erfarenheter på allvar är viktigt, menar Ingrid Pramling (1994), professor vid Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet. Pramling utgår från ett fenomenologiskt synsätt och menar att så som barn uppfattar världen kring dem blir en grund för hur de tänker och handlar. Genom att vi som pedagoger tar del av elevernas erfarenheter kan vi bättre förstå eleverna och utifrån det skapa goda förutsättningar för lärande. När målet med arbetet i skolan är tydligt och eleverna får möjlighet och medvetandegöra sina tankar blir arbetet meningsfullt för eleverna, menar Pramling. Då ökar motivationen och eleverna får också själva mer inflytande över skolarbetet.

Eleverna kan se och få en bättre förståelse över vad som ska läras om vi som lärare kopplar undervisningen till målen. I Lpo94 står att eleverna har rätt till att känna till målen för utbildningen:

Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

(Lärares handbok, 2002, s. 10-11)

Genom att ta del av elevernas erfarenheter och uppfattningar om skolan kan vi som pedagoger också bättre förstå och möta dem. Den norska forskaren Berit Bae (1996) framhåller vikten av en respektfull relation mellan lärare och elev och menar att mötet är av stor betydelse för barnets självutveckling. I en sådan relation uppfattas eleverna som individer med egna

rättigheter, egen integritet och identitet, och läraren lyssnar, försöker förstå och bekräfta barnens upplevelser.

I vår undersökning vill vi lyfta fram elevernas erfarenheter och utifrån deras berättelser ge en bild av skolans uppdrag utifrån deras verklighet. Vi vill undersöka elevernas uppfattningar om skolans uppdrag för att kunna bidra till att lärare bättre skall kunna förstå och möta elever.

2. Syfte och frågeställning

Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur elever uppfattar skolans uppdrag och skolans vidare roll. Ur åtta elevers beskrivningar av skolan och sin skolvardag ges en bild av hur de uppfattar skolans uppdrag. Undersökningen syftar till att dels belysa elevernas uttalade tankar om skolans uppdrag och vidare roll och dels undersöka om det finns en outtalad roll som skolan har för eleverna och i så fall vad den innebär.

Att som lärare kunna ta del av elevernas uppfattningar av skolans uppdrag innebär att man som lärare bättre kan möta och förstå eleverna. Då läraren är medveten om elevernas synsätt ges förutsättningar för att bättre möta eleverna där de är och ge eleverna goda möjligheter att utvecklas.

Frågeställning

- Vilka kunskaper, förmågor och förhållningssätt lär eleverna i skolan, enligt deras berättelser?

3. Litteraturgenomgång

I följande litteraturgenomgång behandlas relevant litteratur utifrån studiens syfte. Någon litteratur som tar upp elevers syn på skolans uppdrag har inte gått att finna. Den bild som här kommer att presenteras utgår från vad som går att finna angående vilket skolans uppdrag varit historiskt sett, vilket skolans uppdrag är idag utifrån dagens läroplan, vad den dolda läroplanen säger oss, samt övriga tankar om skolans övriga funktioner och tankar om framtidens syn på skolans uppdrag. Dessutom nämns andra undersökningar som tar upp elevers attityder till skolan i stort och föräldrars syn på skolans uppdrag. Då urvalet av elever för denna studie varit dels de som når upp till skolans mål och dels de som inte gör det, förs även i följande litteraturgenomgång en diskussion om de mål som finns i dagens svenska skola och dess följder.

3.1 Skolans uppdrag från 40-talet till idag

En tillbakablick i de läroplaner som formulerat skolans uppdrag presenterar Ingrid Sanderoth, forskare och lärare vid Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet, i sin avhandling "Om lust att lära i skolan" från 2002.

Sanderoth (2002) menar att skolan sedan mitten av nittonhundratalet omfattats av två huvudsakliga uppdrag: att utveckla demokrati och att utveckla ekonomi. Sanderoth nämner två andra forskare, Englund och Lindblad, vilka förklarar att begreppet att utveckla ekonomin både kan stå för kunskapsuppdraget respektive moderniseringen. Sanderoth menar att det finns en spänning mellan dessa två uppdrag, demokrati och ekonomi, men att de inte ska ses som motsatta utan snarare att de kompletterar varandra. (s.22-23).

Kunskapsuppdraget är det som varit och är den mest framträdande traditionen i skolan och Sanderoth menar att skolans organisation och system stödjer detta. Sanderoth skriver: "lärare förmedlar kunskaper och elever inhämtar kunskap. Organisationens struktur, timplanen och målsystemet, stärker detta" (s.26). Samtidigt har funnits och finns en vilja att demokratiuppdraget också ska vara en viktig del i skolan, vilket arbetet med värdegrunden i skolan bland annat är en del av, enligt Sanderoth.

3.1.1 40-talet - demokratiskt

Sanderoth beskriver att det demokratiska arbetet aktualiserades efter andra världskriget och så även i skolan. 1946 års skolkommision angav enligt Sanderoth att skolans viktigaste uppgift var att fostra fria personligheter. Sanderoth sammanfattar uppdraget: "individerna skulle fostras till att bli en god och hederlig människa; förberedas för att bli en ansvarig medborgare; skolas för insatser i arbets- och samhällslivet; beredas förutsättningar för att kunna leva ett intresserikt liv och bli andra till glädje" (2002, s.39). (s 23, s, 38-39).

3.1.2 60-talet - kunskap/ekonomi

Under 60-talet var det ekonomiska uppdraget det mest dominerande. I samhället var ekonomin god och "den svenska modellen för välfärdsutveckling blomstrade" skriver Sanderoth. Utbildningen strävade efter att skapa förutsättningar för individen att arbeta och ta del i samhället och man strävade mot "att lyfta begåvningsreserven" (s.24).

Henry Egidius, psykolog, pedagog och lektor, har skrivit boken *Skola och utbildning i historiskt och internationellt perspektiv* (2001). Egidius tar upp olika sätt att styra

verksamheter och vilket sätt som dominerat under olika tider. Under 60-talet menar Egidius att vi hade ett byråkratiskt samhälle, som innebar mycket regler, inskränkningar i handlingsutrymmet och strikt rangordning. Denna regelstyrning gjorde att Lgr 62 innefattade detaljerade föreskrifter av timplaner och innehållet i undervisningen och även för lärares och elevers rättigheter och skyldigheter. Regelstyrning innefattar ”studier i form av inhämtande av kunskapsinnehåll där undervisningen ses som överföring av kunskaper från lärare och lärobok till elever” (s.38). Sanderoth (2002) skriver även att Lgr 62 ger klara anvisningar om arbetet i skolan och menar att man såg på eleverna som objekt där förmågor skulle överföras till dem. (2001: s. 37-38, 2002: s. 24-26)

En reviderad läroplan gavs ut 1969. Där betonades särskilt individens sociala utveckling, samarbetsförmåga och elevinflytande, något som hade åsidosatts under 60-talet då skolan var mer riktad mot framtiden (Sanderoth, 2002, s.50-51).

3.1.3 70- och 80-talet – demokrati och målstyrning

Under 70-talet var intresset för demokrati stort i samhället. Enligt Sanderoth såg man varje enskild person som en viktig del i samhället: “varje uppväxande medborgare uppfattades som en potentiell upplyst politiker och inte som en del i en manipulerbar massa” (s.24). Tankar om decentralisering fanns i samhället och inom skolan ville man ge lärare och rektorer mer utrymme. Man ville mjuka upp den hårda statliga kontrollen, gå ifrån regelstyrningen och ville istället gå mot en mer målstyrd skola (s.27). Egidius (2001) menar att en målstyrning står mot en kursplanering där studier ska leda fram till tydliga mål och där undervisning ses som ett medel för att nå dessa mål (Egidius, 2001, s.38). Detta ledde till att Lgr 80 var mer allmänt hållen och lärare fick välja arbetsform och innehåll utifrån verksamhetens mål (2001, s.31). Sanderoth (2002) menar att demokratiuppdraget åter blev viktigt, men i skolan framträdde kunskapsuppdraget fortfarande som det mest dominerande. I Lgr 80 framhövdes dock att eleverna skulle lära sig att se saker på olika sätt, ta ställning, argumentera och väga fördelar mot nackdelar (s.25). I Lgr 80 skriver man om att undervisningen ska anpassas efter varje elevs förutsättningar och att eleverna ska få mer inflytande (s.54). Egidius (2001) nämner dock att det inte hände så mycket angående den målstyrda skolan då målstyrningen i början var mycket styrd och kontrollerad (s.38).

3.1.4 90-talet – demokrati och kunskap/resultatstyrning

Sanderoth (2002) menar att 1990-talet var en period som utmärktes av en stor strukturell förändring. Nya tankar presenterades för att försöka komma tillrätta med de problem som fanns i välfärdssamhället. Denna tid benämns som det postmoderna samhället som innebär “ett allt högre förändringstempo och en intensiv komprimering av tid och rum, kulturell mångfald, teknologisk komplexitet, nationell ovisshet och vetenskaplig osäkerhet” (Hargreaves, 1998, I: Sanderoth 2002, s.26). I denna period var både det demokratiska uppdraget och kunskapsuppdraget centrala (s.26).

Under början av 90-talet förespråkades en decentralisering, som för kommunerna innebär ökad frihet men även ökat ansvar. Decentraliseringen innebar enligt Sanderoth (2002) att skolorna skulle omtolka statens mål för utbildningen och lokala skolplaner och arbetsplaner skulle skrivas. (s.57-58). Enligt Egidius (2001) var man även missnöjd med målstyrningen under 80-talet som snarare uppfattades som en uppgiftstyrning. Starka krav på resultatstyrning kom i samhället och särskilt inom skola och utbildning. I denna resultatstyrning var uppgifterna i fokus och skolan skulle få eleverna att “själva välja mål för sitt lärande och sitt arbete eller kreativt arbeta med projekt mot mål som inte går att

förutsäga”. (s.33) Resultatstyrning innebär vidare att studier aldrig ses som en avslutad process (s.39).

Begreppet bildning diskuterades flitigt och begreppet förändrades från det traditionella bokliga idealet till att handla om bildning som något ständigt pågående, något aktivt där människan är med som en del i bildningen (Sanderoth, 2002, s.59). Egidius (2001) skriver att bildning i denna tid är både “personlig och intellektuell, en utveckling av hela individens kompetens att fungera i familj, samhälle och arbetsliv” (s.180). Istället för att överföra kunskap som ett objekt dyker begreppet *kunskapa* upp, kunskapen är subjektiv och människan är själv en del av kunskapen (Sanderoth, 2002, s.59).

3.2 Lpo 94

1994 fastslogs en ny läroplan där elevernas egna behov och förutsättningar var i fokus. Målet var att både förmedla kunskaper och värden för att förbereda dem för samhället. Vikt lades vid den unika eleven och dess personlighet. Eleven skulle stärkas i att arbeta självständigt, kunna lösa problem och kritiskt granska, allt i enighet med den komplexa verkligheten i det postmoderna samhället. I och med Lpo 94 togs även empati upp som viktig del i skolan att arbeta med. Ingen skulle utsättas för mobbing eller liknande trakasserier i skolan. (Sanderoth, 2002, s. 57-62)

3.2.1 Lpo 94 – demokrati/mål- och resultatstyrd

Den läroplan som skolan arbetar efter idag är den reviderade versionen av Lpo 94. Den 1 augusti 1998 trädde nämligen en revidering av Lpo 94 i kraft. Sanderoth (2002) menar att en av de förändringar som trädde i kraft med den reviderade läroplanen var att gå från kunskapsuppdraget till ett mer demokratiskt förhållningssätt där omsorg och omtanke om eleverna var centralt. Skolans uppdrag ändrades något från att det stod att “förmedla kunskaper” i Lpo 94 till att i Lpo 94/98 skriva “främja elevers lärande” (s.63). Kunskaperna får överhuvudtaget en mindre framträdande roll, istället blir kunskapen redskap som eleven kan använda. Eleverna fick även en aktivare roll i Lpo 94/98 och eleverna ses som medkonstruktörer av sin kunskap och värld. (2002, s.62-69)

Dagens skola är både mål- och resultatstyrd och Egidius (2001) nämner just att en mål- och resultatstyrd skola står för att ”beställaren preciserar vissa krav, har vissa bestämda idéer om vilka resultat som ska uppnås och är noga med uppföljning för att konstatera om resultaten verkligen nås. Det är när styrning med ledning av faktiskt uppnådda resultat kombineras med mål för fortsatt arbete som man talar om mål- och resultatstyrning” (s.35).

3.2.2 Skolans uppdrag i Lpo 94

I läroplanen kan ses att både kunskapsuppdraget och demokratiuppdraget finns med. I läroplanen beskrivs att en del av skolans uppdrag är att främja lärande och att eleverna ska stimuleras till att inhämta kunskaper. Det står att eleverna ska inhämta kunskaper men vilka kunskaper som ska inhämtas är vagt formulerat. De kunskaper som betonas är “mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver”(Lärarens handbok, 2001, s.13). Skolan skall ge utrymme för olika kunskapsformer och i skolarbetet skall både de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska perspektiven uppmärksammas. (Lärarens handbok, s.11-13)

Lpo 94 betonar dessutom värdegrunden och att eleverna i skolan ska lära sig vilka grunder vårt samhälle vilar på. Det betonas att eleverna ska utvecklas till ansvars-kännande människor

och att skolan skall vara ett stöd till föräldrarna i deras fostran av barnen. Ett etiskt perspektiv beskrivs som en del i skolans uppdrag. Det etiska perspektivet "skall prägla skolans verksamhet för att ge en grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden" (*Lärarens handbok*, 2001, s.12). Elevens bildning och möjlighet till att själv kunna ta större ansvar är något som också tas upp: "skolan skall stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter" (s.12). Förutsättningar ska ges så att eleven kan "utveckla sin förmåga att arbeta självständigt och lösa problem" (s.11). Under stycket om skolans uppdrag betonas också att genom att lära av varandra och vara en del av den sociala och kulturella värld som finns i skolan ges förutsättningar för lärande och utveckling.

3.2.2 Mål att uppnå och mål att sträva mot

Förutom att läroplanen beskriver verksamhetens värdegrund och uppdrag nämns även de mål och riktlinjer som gäller för arbetet. Bengt Persson (2003), filosofie doktor i pedagogik som arbetar med specialpedagogisk forskning och utbildning vid Göteborgs Universitet, tar upp att i Lpo 94 finns dels *mål att uppnå* "som uttrycker vad alla elever minst bör kunna vid en given tidpunkt för att klara sig i samhället" (s.9). Dessa mål att uppnå ger information för utvärderingar och ligger till grund för betygssättning. Det är skolan och skolhuvudmannens som är ansvariga för att eleverna ges möjligheter att uppnå målen (*Lärarens handbok*, 2001, s.13) Dels finns *mål att sträva mot* "som uttrycker vad skolan skall sträva mot och arbeta efter" (Persson, 2003, s. 9). Dessa mål är inte tänkta att alltid kunna nås utan ska snarare ligga till grund för planering, genomförande och utvärdering (s.9).

I läroplanen står mål och riktlinjer för skolans arbete som anger vilka uppnåendemålen och strävansmålen är. Skolans mål och riktlinjer är uppdelat i två delar: normer och värden samt kunskaper. Under normen och värden står att "skolan skall aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktiskt vardaglig handling" (*Lärarens handbok*, 2001, s. 13). Skolans mål när det gäller normer och värden är endast formulerade i strävansmål. Då det gäller kunskaper är målen däremot formulerade både i strävansmål och i uppnåendemål. De kunskaper som eleverna ska ha med sig är enligt läroplanen: "Skolan skall ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning." (*Lärarens handbok*, 2001, s. 14)

3.2.4 Kritiska aspekter

Den nuvarande läroplanen har funnits sen 1994 och många kritiska röster har höjts sen dess. Det handlar särskilt om målen och det faktum att alla elever inte når upp till målen. Sanderoth (2002) menar att synen på bildning idag, som beskrivet ovan, är svårt att kombinera med mål att uppnå och mål att sträva mot, som hon menar är väl avgränsade (s.59).

Carlgren och Marton (2002) menar att i debatten tar man ofta upp problem i skolan och olika lösningar. De menar att lösningarna ofta är av typen att olika elever bör få olika lösningar, elever som inte klarar skolan kan få gå längre, de duktiga borde få möjligheter att utmanas och komma längre. I detta sammanhang tar Carlgren och Marton upp en debattartikel där det hävdas att "skolan är upplagd på samma sätt som om vi skulle ställa upp alla framför en ribba på 140 cm och få dem att hoppa. Underförstått var att något så dumt skulle vi inte göra - vi skulle inte inbilla oss att alla skulle klara att hoppa över 140 cm. Framförallt skulle vi inte låta alla utsättas för samma krav" (s.205). Skolan borde anpassa kraven och undervisningen till den förmåga eleverna har. Idag förutsätts att alla ska klara samma krav, det vill säga, som att alla skulle kunna hoppa 140 cm i höjd. "Viss kunskap uppfattas med andra ord som den sanna

och rätta och bör därför vara norm för vad man ägnar sig åt i skolan” (s. 206). Detta menar Carlgren och Marton är en paradox för skolan, den existerande normen gör att eleven misslyckas men samtidigt behandlas elevens misslyckande som något som måste åtgärdas (s. 205-207).

Bengt Persson (2001) tar upp att i regeringens proposition inför läroplanen år 1994 poängterades vikten av realistiska mål som skulle vara möjliga för alla elever att nå. Vidare nämndes i propositionen att med betyget godkänd avsågs vad som krävs ”för att kunna förstå, fungera och verka i vårt samhälle samt för att kunna orientera sig i omvärlden”(s. 126). Persson menar angående detta att det alltså inte var i förhållande till skolans ämnen som eleven skulle bedömas godkänd eller inte utan det handlade om att överhuvudtaget kunna klara sig i samhället. (s.125-126).

I skriften *Elevers framgång -skolans ansvar* (2001) redovisas en studie som en expertgrupp inom utbildningsdepartementet gjort på uppdrag av regeringen. Studiens syfte var att analysera behovet av insatser för att stärka måluppfyllelsen och den individuella planeringen i skolan. Expertgruppen konstaterar att det finns oklarheter i hur skolorna hanterar mål att uppnå och mål att sträva mot. De tar upp att mål att sträva mot ska vara överordnade och vara grunden i undervisningens planering, genomförande och utvärdering, men att det inte alltid ser ut så i skolorna. Skolan inriktar sig främst på att eleverna ska klara de mål att uppnå i kursplanerna så att eleverna blir godkända och lämnar mål att sträva mot. Om man i skolan skulle utgå mer utifrån mål att sträva mot skulle eleven kunna bli bedömd hur långt han/hon kommit i sin utveckling. Om detta perspektiv skulle ligga till grund för målsystemet menar de att kvaliteten i skolan skulle höjas. “Det handlar om att skapa möjligheter för alla elever att utvecklas optimalt utifrån sina förutsättningar” (s.12) menar expertgruppen.

Idag har Lpo 94 funnits i tolv år och diskussioner förs om att skriva en ny läroplan. Hösten 2006 fick Sverige en ny regering som består av den borgerliga alliansen: moderaterna, folkpartiet, centerpartiet och kristdemokraterna. Alliansen och särskilt folkpartiet, med skolminister Jan Björklund i spetsen, menar att skolan måste kvalitetssäkras. Björklund skriver i en debattartikel i DN att detta ska ske genom att införa tydliga kunskapskrav och noggranna utvärderingar. Han hävdar att målstyrningen av skolan inte fungerar som den borde: ”Rädslan för tydliga kunskapskrav och distinkta utvärderingar har lett till att målstyrningen inte fungerat. Därför har målstyrningen av den svenska skolan hittills blivit en halvmesyr. Kunskapsmål och kunskapskrav har blivit alldeles för luddigt utformade” (DN:s nätupplaga, ”Vi inför nationella prov i årskurs tre” 2006-11-29). Björklund skriver vidare att ”Den nya regeringen är fast besluten att förändra svensk skolpolitik i dessa avseenden” (DN:s nätupplaga, ”Vi inför nationella prov i årskurs tre” 2006-11-29) och menar att skolans mål och kunskapskrav måste bli tydligare och rymma mindre tolkningsfrihet och att detta ska utvärderas genom nationella prov.

3.3.3 Dewey: En social institution

Den amerikanske filosofen och pedagogen John Dewey (2004) anser att ”skolan i första hand är en social institution” (s.48). Utbildning ser han som en social process och därför är skolan en plats där eleverna delges människosläktets sociala arv. Dewey tror att ”utbildning är en levnadsprocess och inte en förberedelse för kommande liv” (s.48). Skolan ska snarare representera livet just nu, det liv som även eleverna i högsta grad lever i. Dewey riktar kritik mot dagens skola då han anser att så mycket handlar om en förberedelse för en avlägsen framtid. Enligt honom måste man se skolan som en del av samhällslivet, där bl.a. relationerna

är viktiga. Läraren skall inte förmedla vissa idéer eller forma vissa vanor utan som medlem i gruppen ska läraren välja vad som skall påverka eleverna och hjälpa dem att på ett lämpligt sätt svara på denna påverkan. (s.48-50)

3.3 Den dolda läroplanen

I skolan lär sig eleverna mycket mer än det som är uttryckt som mål för skolan i styrdokument och läroplan. Broady (1981) förde fram begreppet ”den dolda läroplanen” som innebär att skolan, som den är utformad idag, lär eleven mycket mer än det som är uttalat i läroplanen. Den dolda läroplanen handlar inte så mycket om att den är dold och inte syns, snarare att det som inte uppmärksammas inte heller syns. Kanske är det så att både lärare och elever är mer eller mindre medvetna om att de lär även det som ryms i den så kallade dolda läroplanen men det är inget man fokuserar på. Bland annat handlar det om att man accepterar hur skolan är organiserad, många gånger utan att reflektera över hur verksamheten fungerar och över de förhållanden som råder.

Även Bengt Abrahamsson anser att skolan lär mer än det som står formulerat i läroplanen då han hävdar att utöver kunskapsuppdraget och demokratiuppdraget finns även andra uppdrag för skolan i samhället. Det Abrahamsson tar upp som ytterligare roller med skolan är bl.a. skolans sorteringsfunktion och förvaringsfunktion.

3.3.1 Broady – den dolda läroplanen

Donald Broady, professor i pedagogik vid Institutionen för lärarutbildning vid Uppsala Universitet skriver om detta i den kritiska utbildningsskriften KRUT (1981). Broady grundar sina antaganden om den dolda läroplanen bland annat på Philip Jacksons bok ”Life in Classrooms”. Jackson gjorde på 60-talet en undersökning i några amerikanska klassrum och beskrev ”den dolda läroplanen”, ett begrepp som senare spred sig i USA och så småningom till Europa. Broady berättar att Jackson upptäckt att stor del av tiden i klassrummet handlar om att lära sig vänta: vänta på att läraren kan hjälpa, vänta på att få gå in i klassrummet, vänta på att få prata. Annat som lärs ut i skolan menar Broady är:

- Att ständigt bli avbruten i arbetet.
- Att göra saker man inte är intresserad av eller ser någon mening med. Själva lektionssystemet, fyrtiominutersterrorn, gör att man börjar innan man vet riktigt varför och slutar innan man är färdig.
- Att strunta i kamraterna runtomkring.
- Att underkasta sig makt. (s.115)

Broady menar att allt detta lär eleverna att ha tålamod, att stå ut. Krav som en sådan klassrumssituation för med sig är:

- Kravet att arbeta individuellt.
- Kravet att vara uppmärksam.
- Kravet att kunna vänta.
- Kravet att kontrollera sig motoriskt och verbalt.
- Kravet att undertrycka sina egna erfarenheter.
- Kravet att underordna sig lärarens osynliga auktoritet. (s.116)

I vårt samhälle och även i skolan är tiden oerhört viktig. Mycket i skolan kretsar kring tid och Broady tar upp att läraren ideligen tittar på klockan och att elevers vanligaste fråga är hur lång tid det är kvar på lektionen. Broady skriver dessutom att detta sätt att arbeta; att dela upp dagen i lektioner, dela upp i olika ämnen, ha små arbetsuppgifter med förutbestämda svar som man kan hinna klar på en lektion innebär sämsta tänkbara förutsättningar för lärande. (s.31-33)

Broady anser att vi har ett instrumentalistiskt förhållningssätt till arbete: "man arbetar för något annat än arbetets konkreta produkt". Broady skriver att i de yngre åldrarna i förskolan och skolan arbetar man för att göra läraren glad, äldre elever arbetar för betygen och i yrkeslivet arbetar vi för lönen (s.37). Han hävdar även att denna syn är djupt rotad i eleverna och svår att komma ifrån.

Broady beskriver att allt i den dolda läroplanen inte är dåligt, man behöver till exempel lära sig vara tyst när andra pratar och passa tider. Det dåliga med den dolda läroplanen menar han är att den är dold. Som lärare tror man att man lär ut svenska och matematik men undersöker inte vad eleverna lär sig mer under dessa lektioner (s.117-118). I den dolda läroplanen finns en sorterande funktion där eleverna, enligt Broady, själva lär sig om de är en person som lyckas eller inte lyckas. Han tar upp grammatikundervisningen som exempel och beskriver att de barn som inte lär sig grammatik inte heller lär sig "tankereda eller språkbehärskning". Däremot menar han att de lär sig att de är dumma för att de inte kan grammatik. De duktiga eleverna däremot "när de lär sig skillnaden mellan adjektiv och adverb, samtidigt lär sig att det tillhör den sort som har anledningar att räkna med framgångar inom utbildningsapparaten och senare i livet" (1981, s.118).

3.3.2 Abrahamsson: Skolans andra funktioner

Utbildningsforskning handlar traditionellt mest om hur skolan ska kunna uppfylla sina pedagogiska uppgifter och "befordrandet av kunskaper, färdigheter och värderingar är de öppet redovisade uppgifter som skolan tillordnas" (Abrahamsson, 1974, s.311). Men Abrahamsson menar att skolan även har andra funktioner som är nödvändiga i samhället. Han identifierade följande fem olika funktioner:

En av dessa funktioner beskriver han som reproduktion av arbetskraft. Med reproduktion av arbetskraft menas att "utbildningsorganisationen har bl.a. till uppgift att förse företag och organisationer med utbildad och tränad personal som ersättning för de individer som försvinner" (s.312). Med att individer försvinner avses t.ex. att de avlider, pensionerar sig, lämnar arbetsmarknaden på grund av fysisk eller psykisk sjukdom, blir föräldralediga eller påbörjar en utbildning.

Den andra funktionen är absorption av arbetskraft och produktion. Utbildningssektorn kan dels ses som arbetsplats vilken genom flera får arbetsmöjligheter och dels som avsättningsmarknad vilket innebär t.ex. byggandet av skolor, inredning och utrustning av dessa och läromedel (s.313).

Den tredje funktionen är social kontroll. I varje samhälle förekommer olika medel och metoder för vidarebefordran av kunskaper, värderingar och beteendemönster till nya generationer, detta för att de rådande kulturmönstren ska fortsätta i samma linje. Detta kallas socialisation. Men socialisation kan även föreställas som en form av social kontroll " genom vilken samhällets dominerande maktgrupper strävar efter hegemoni och tillser att individerna

ansluter sig till vad som anses vara ”relevanta” och ”väsentliga” fakta och förhållningssätt” (s.314). En form av social kontroll utförs också i form av att man som elev rent fysisk måste vara närvarande i den obligatoriska skolan. Skolan ger just eleverna ett ställe att vara på under största delen av deras dagar. Samhället är inte anpassat för att ha barnen omkring oss. Detta kan jämföras med förr då barn som bodde i ett jordbruk inte kom till skolan under långa perioder eftersom de behövdes hemma i jordbruket. (s.318)

Den fjärde funktionen är att samhället behöver skolan för att kunna sortera för framtida studier. Med sortering avses att ”skolan utför en fördelningsservice åt utbildningssystemets intressenter, i det att den utvärderar och poängsätter elevernas prestationer” (s.319). Dessa skolprestationer ligger sedan till grund för bl. a. tillträdet till högre studier och får verkligen effekt vid urvalet till Högskolan och Universitetet. Utbildningssystemet har tagit över den stratifieringsfunktion som förut börd, socialgruppstillhörighet osv. hade när det gäller att sortera människor. Dock kan nämnas att vilken socialgrupp du tillhör fortfarande påverkar t.ex. val av gymnasieutbildning eller fortsatta studier på högskola. Vad som mer gäller som stratifieringsfunktion idag är snarare en intelligensmässig konkurrens. (s.319 – 322)

Den femte funktionen är individuell välfärd. Inom utbildningssektorn finns ett välfärds mål som syftar till att ” för individen möjliggöra ett maximalt tillvaratagande av hans inneboende utvecklingsmöjligheter” (Johansson, 1970, I: Abrahamsson, 1974, s.322). Men Abrahamsson påpekar att man ser lite av effekterna av skolans arbete på denna front. T.ex. finns inte mycket forskning angående elevvårdsinsatser och andra skolsociala verksamheter. Snarare kan man tala om ovanstående citat som en ambition för skolan. Samtliga utbildningssystem gör en avvägning mellan individkrav och krav från andra intressenter som näringsliv och utbildning på högre nivå. ”Traditionellt har denna avvägning beskrivits som balansen mellan utbildning som konsumtion och utbildning som investering” (s.323). Frågor angående individens frihet står mot att samhällets efterfråga av viss arbetskraft. (s.322-324)

3.4 Föräldrars och lärares syn på skolans uppgift

Som en del av SPEKO-projektet (Specialundervisningen och dess konsekvenser) har en studie genomförts av Lars Berglund (1998) på Institutionen för specialpedagogik vid Göteborgs Universitet. I Berglunds studie visas att föräldrar till elever i skolan har en samstämmig uppfattning om vad som är de viktigaste uppgifterna för skolan då de ombetts skatta skolans viktigaste uppgift enligt en 9-gradig skala på ett antal förbestämda alternativ. Enligt föräldrarna är den i särklass viktigaste uppgiften att skolan skall ge basfärdigheter i matematik och svenska. På andra plats ser föräldrarna det som skolans uppgift att träna elevers samarbetsförmåga och hänsynstagande. Tredje viktigaste uppgift för skolan ser föräldrarna vara att ge kunskaper i övriga ämnen. Det föräldrarna rangordnat som minst viktigt är ”att skolan lär barnen att lyda olika auktoriteter inklusive dem själva, att ge eleverna förmåga att hävda sig i konkurrenssituationer och att skolan fungerar som sorteringsverk för högre studier” (s.28). Berglund tar upp en undersökning gjord av Skolverket angående vad som styr lärarnas arbete och då nämner 97 % av lärarna att basfärdigheter och ordningen på skolan är det viktigaste. (s. 28-29, s. 87-94)

Då Berglund jämför en undersökning från 1964 och en som gjorts 20 år senare angående föräldrars inställning till att skolan ska vara en disciplinskapare så har det skett en stor förändring av föräldrarnas uppfattning. 1964 förväntade föräldrarna ”att läraren skulle fostra och hålla ordning på sina barn även om man inte själv lyckades med detta” (1998: 94). Genom Berglunds undersökning fick han inte alls fram samma resultat 20 år senare.

3.5 Skolans uppdrag i framtiden

Vilka kunskaper behöver vi i framtiden? Detta är en aktuell fråga för alla som arbetar med skolan och skolfrågor, då eleverna i skolan ska förvärva de kunskaper och redskap som behövs för att klara sig i framtiden. I Lpo 94 står att skolans uppdrag är att ge eleverna “beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver” (*Lärarens handbok*, s 11). I läroplanen betonas att skolan måste förbereda eleverna för att de ska “kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt” (*Lärarens handbok*, s 11).

Marton & Carlgren (2002) menar att vår värld blir mer och mer komplex och att det är svårt att förutsäga vad eleverna behöver ha för kunskaper för framtiden. Lärarnas och därmed skolans uppgift har enligt Marton & Carlgren förändrats. Dagens lärare, menar de, måste förbereda eleverna för att kunna klara sig i framtida situationer:

“Uppenbarligen kan vi [lärarna] inte tala om för dem [eleverna] vad de ska göra i olika situationer eftersom vi inte vet vilka dessa situationer blir. Vi kan dock bidra till att utveckla förmågan hos dem att lära från nya situationer, att kunna urskilja vad som är kritiskt och väsentligt, och handla därefter. Det bästa vi kan göra är att utveckla ögon varmed de ser nya situationer.” (s. 25)

Även Mikael Alexandersson (personlig kommunikation, 24 oktober, 2006) anser att det viktigaste skolan skall förmedla till elever är att kunna hantera en framtid som vi inte vet något om. “Förmågan att kunna lära sig att förstå och handla i en komplex vardagsvärld och i en framtid som vi vet väldigt lite om.”

Fredrik Jeppesen (personlig kommunikation, 22 november 2006), tidigare rektor vid en skola i Stockholm och numera entreprenör inom IT och föreläsare för Rektors Akademien, påstår att för att vi ska klara konkurrensen i den globaliserade värld vi lever i måste skolan ändras. Då Kina och andra länder i tredje världen utbildar ingenjörer och sänker priserna för arbete kan vi i väst inte konkurrera med priser. Det vi kan använda i konkurrensen, enligt Jeppesen, är vår kreativitet, idéskapande och att djupinläring. Han menar att vi ska fostra entreprenörer och uppmuntra eleverna att tänka i nya banor och att bryta mönster. Skolans uppdrag sammanfattar Jeppesen i ordet “elevitera”. Levitera betyder att man kan lyfta av egen kraft, och med elevitera menar då Jeppesen, att skolans uppdrag är att eleven ska klara sig själv och kunna lyfta sig själv. Enligt Jeppesen har det traditionella synsättet i skolan varit att lärarna och skolan ska lyfta eleverna.

3.6 Sammanfattning av litteraturgenomgången

Genom denna litteraturgenomgång belyses komplexiteten i vad skolans egentliga uppdrag är. Dels är det formulerat av staten i vår läroplan, via det kunskapsuppdrag och demokratiuppdrag som finns, vilken vi lärare har i uppdrag att följa. Dels kan man tydligt utläsa av litteraturgenomgången att det finns flera andra uppgifter för skolan. Kanske kan den ytterligare rollen kallas för den dolda läroplanen, vilken i alla fall är mer eller mindre uttalad. Att skolan har till uppgift att sortera eleverna är t.ex. ingen uttalad uppgift för skolan men som är en del av vad skolan gör. Utifrån det vi nu kan se som skolans olika uppgifter går tankarna vidare till att undra vad elever anser om detta. Vad tror eleverna är anledningen till att de går

till skolan varje dag och sitter vid sin bänk och räcker upp sin hand? Detta vill vi studera vidare.

4. Metod

För att denna studie skall vara kontrollerbar, vilket är ett krav för ett examensarbete som detta enligt Stukat (2005, s.123) så följer här ett så noga beskrivet metodavsnitt som möjligt över hur undersökningen gick till väga.

4.1 Val och motivering av metod och design

Utifrån det syfte som studien har, diskuterades kring vilken metod som anses passa syftet bäst. Antingen kan en studie undersökas ur ett kvalitativt eller ett kvantitativt synsätt. Det kvantitativa synsättet har sin bakgrund i naturvetenskapen och där ”samlar forskaren in ett stort antal fakta och analyserar dem i syfte att finna mönster [...] som antas gälla generellt” (Stukat 2005, s.31). Man vill förklara och kunna dra slutsatser. Då syftet för denna studie är att ta reda på elevers uppfattningar om och få deras syn på det vi ville ta reda på, valdes istället ett kvalitativt synsätt då man försöker tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara och förutsäga. Det kvalitativa synsättet har bl.a. växt fram ur fenomenologin (s. 32). ”Fenomenologin studerar individernas perspektiv på sin värld” (Kvale, 1997, s. 54). Fenomenologin försöker ”förstå de sociala fenomenen utifrån aktörernas egna perspektiv, beskriver världen sådan den upplevs av subjekten och förutsätter att den relevanta verkligheten är vad människor uppfattar att den är” (s.54). Det som fenomenologin står för stämmer överens med denna studies grundtankar och syfte.

Lämpliga metoder som diskuterades och kändes aktuella var enkäter, intervjuer och fallstudier. Att använda enkätundersökning som metod dryftades men valdes bort då vi vill ha möjlighet att ställa följdfrågor och på så sätt få en ökad förståelse för elevens erfarenheter. Det som lyftes fram som möjliga metoder för studien var antingen att göra en fallstudie eller att genomföra kvalitativa intervjuer. En fallstudie innebär att man ingående studerar exempelvis en enda människa med hjälp av en kombination av metoder; observationer, intervjuer, brev, bilder osv. (Stukat, 2005, s. 33). Detta är en metod som skulle kunna ha varit lämplig för studien men som då innebär en djup bild av en eller två elever av deras uppfattning av skolans uppdrag och vidare funktion. En fallstudie ger en snäv bild av verkligheten och vår studie syftar mer till att få ett litet vidare perspektiv än så. Istället valdes metoden kvalitativa intervjuer för att ta reda på olika elevers uppfattningar om skolans uppdrag. Kvalitativa intervjuer väljs just då syftet är ”att förstå ämnen från livsvärlden ur den intervjuades eget perspektiv” (Kvale, 1997, s. 32). Elevernas egna perspektiv är fokus för studien och det är deras perspektiv vi är intresserade av.

Det centrala inom den kvalitativa intervjun är att ta emot otolkade beskrivningar (Kvale, 1997, s.36) Man vill ”erhålla nyanserade beskrivningar som återger den kvalitativa mångfalden, alla skillnader och variationer, hos ett fenomen, än att komma fram till en fast kategorisering” (s.36). Den kvalitativa intervjun fokuserar vidare den mening som den intervjuade upplever i sin livsvärld (s. 54). Elevernas bild och deras perspektiv blir på detta sätt utgångspunkt och det eftersträvarsvärda i denna studie. Forskningsintervjun är en specifik form av mänskligt samspel där kunskap utvecklas genom en dialog (s.18).

4.2 Val av undersökningsgrupp

För att få en viss bredd på undersökningsgruppen valde vi ut åtta elever från fyra olika skolor i Göteborg. Möjligheterna till en ökad förståelse för syftet, menar vi, ökar ju bredare urvalsgrupp undersökningen har. Skolorna valdes dels ut genom att det var de kontakter vi

hade sedan tidigare men även för att få en så stor variation som möjligt på upptagningsområden av elever. För att ytterligare få en bred variation av elever valdes två elever ut på varje skola, en elev som når upp till målen och en elev som inte når upp till målen. Eleverna som intervjuades gick i år 3 – 5 i skolan. Detta urval av deras ålder berodde på att båda skribenter har fokus på år f – 5 i skolan och att för denna studie i och med intervjuerna krävdes att eleverna hade kommunikations- och viss abstraktionsförmåga. Men huruvida de gick i år 3, 4 eller 5 lades ingen vikt vid för undersökningen. Vilka elever som skulle intervjuas valdes av den pedagog som kontaktades på skolorna. Utifrån den pedagogens kompetens och inblick i sin klass så valde pedagogen själv ut en elev som hon/han anser inte når upp till skolans mål och en som hon/han anser når upp till skolans mål. Urvalet blev följaktligen genom pedagogerna att fyra pojkar och fyra flickor kom att intervjuas. Utav dessa elever gick två stycken i år 3, fyra stycken i år 4 och slutligen två stycken i år 5. I urvalet av elever för intervjuerna lades ingen vikt vid elevernas kön. Eftersom genusperspektivet inte var något som skulle studeras i denna undersökning, blev valet huruvida de intervjuade var pojkar eller flickor slumpvist.

Antalet elever som intervjuades för studien var åtta stycken. Detta för att få en bild av vad några elever tycker på en del olika skolor, men självklart var de alldeles för få för att få en sanningsenlig bild av hela verkligheten. Fokus för studien är snarare att få en bild av hur skolvardagen kan se ut för några av de elever vi möter i dagens skola.

Fyra olika skolor valdes ut där eleverna som deltog i intervjuerna har sin skolgång. Som nämnts innan valdes dessa skolor både ut genom de kontakter man som lärarstudent har från sin verksamhetsförlagda utbildningsplats (VFU-plats). Valet gjordes samtidigt med syftet att studien skulle möta en varierad elevgrupp med olika förutsättningar att nå skolans mål. Här följer en beskrivning av de fyra skolor som valdes ut för studien:

Skola A är belägen i ett litet samhälle strax utanför Göteborg. Här går elever från år f-5. Området består av radhus, lägenheter och villor.

Skola B är belägen i en förort strax utanför centrala Göteborg. Här går eleverna från år f-6. Området består av hyreslägenheter och villor.

Skola C är belägen längre ut i förorten än skola B. Här bor i stort sätt alla elever i hyreslägenheter och majoriteten av eleverna har föräldrar som är födda i annat land än Sverige.

Skola D är belägen i ett villaområde vid kusten strax utanför centrala Göteborg. Här går eleverna i år f - 6.

4.3 Beskrivning av undersökningsförfarande

Den kvalitativa forskningsintervjun är halvstrukturerad, vilket enligt Kvale (1997) innebär att den är varken ett helt öppet samtal eller ett strängt strukturerat frågeformulär. I en så kallad intervjuguide tas de ämnen upp som är av vikt för undersökningen. Därför formulerade vi frågeområden för intervjun där vi kom fram till tre olika områden för intervjun inom vilka vi ställde flera följdfrågor. De tre frågeområdena är ”Varför har vi skolor, tror du?”, ”Berätta om din skoldag igår” och ”Vem bestämmer vad du ska göra i skolan?” (se bilaga 1). Flera följdfrågor skrevs ned på pappret men dessa fungerade mest som en hjälp för att få intervjun att flyta på och inte något att följa till punkt och pricka, något även Kvale rekommenderar med då han menar att den kvalitativa intervjun genomförs med förslag till frågor. Under varje intervju var målet att följa elevens svar och funderingar så mycket som möjligt och ge följdfrågor på det eleven sa. Huruvida vi berörde de olika frågeområdena i ordningsföljd var

inte heller av vikt, men oftast berörde vi dem i den ordning som står i bilaga 1. (Kvale, 1997, s. 32, s.121-122)

De öppna frågeområden som låg till grund för studiens intervju är formulerade utifrån studiens syfte. Det första frågeområdet behandlade frågan om varför vi har skolor. Nästa frågeområde bestod av att eleverna fick berätta om sin skoldag igår. Detta för att få en bild av deras skolverklighet och deras syn på deras skoldag. Utifrån vad de berättade ställdes följdfrågor om varför de trodde de gjort vad de beskrev och vad de lärt sig på det. Tredje frågeområdet tog upp frågan om vem som bestämmer vad som ska göras och läras i skolan.

Då frågorna för intervjutillfället var färdigformulerade och kontakten med skolorna var upprättade, skickades ett brev hem till föräldrarna till de elever som skulle intervjuas (se Bilaga 2). Detta för att få föräldrarnas tillåtelse att intervju eleverna och även få spela in dem på band. En provintervju genomfördes innan frågeformuläret fastslogs för intervjuerna. En elev från skola B intervjuades och efter detta utvärderades hur intervjun gått. Några frågor ändrades lite och några lades till. Ordningen på frågeområdena ändrades också.

Sedan intervjuades eleverna. De intervjuades en och en under ungefär 20 minuter som intervjun tog inklusive lite för- och eftersnack. Båda skribenterna var med under intervjun men en hade huvudansvaret för vardera intervju. Vi valde att vara med båda två för att få en så bred bild som möjligt av eleven vi intervjuade. Den som inte hade huvudansvaret kunde gärna flika in och ställa frågor som huvudintervjuaren kanske annars lätt glömt bort. Vi såg också detta som viktigt för att få en så sanningsenlig bild som möjligt av eleven. Om vi intervjuat olika elever en och en tror vi att det kunnat bli svårt att jämföra de olika intervjuerna då man som intervjuare ser så olika saker.

Under intervjuerna satt vi tre i ett så avskilt rum som möjligt där vi inte behövde bli störda. Eleven blev informerad om vad intervjun skulle handla om, varför vi ville intervju eleven och hur vi skulle gå till väga. Eleven bjöds på juice och frukt under intervjun. Vi spelade in hela intervjun på band samtidigt som båda respondenter också förde anteckningar, detta för att med säkerhet verkligen få med det eleven sagt då något alltid kan hända med tekniken eller störande ljud omkring kan störa inspelningen.

Efter intervjuernas genomförande lyssnades banden igenom och sedan transkriberades intervjuerna. Här delades ansvaret och vardera skribent nedtecknade fyra intervjuer var. Transkriberingen genomfördes för att kunna analysera det resultat vi nu samlat in.

4.4 Redogörelse av analysmetod

Då hela intervjumaterialet var nedskrivet kunde en analys av det genomföras. I genomläsningen av samtliga intervjuer lades vikt vid det vi utifrån studiens syfte valt att fokusera på och annat oväsentligt för denna studie valdes bort. Då intervjuerna byggde på öppna frågeområden kunde stundtals eleverna komma mycket långt ifrån ämnet. Samtidigt som självklart de nedskrivna intervjuerna var utgångspunkt för analysen vägs samtidigt den direkta analys som genomförs naturligt vid själva intervjun med. Intervjuerna består även mycket av det samtal och sociala samspel det faktiskt är och inte bara de utskrivna pappersarken.

Efter att ha läst igenom de transkriberade intervjuerna ett flertal gånger diskuterades innehållet. Tydligt var det att en del av resultatet kom att handla om kunskapsuppdraget då

detta var det som eleverna tydligast nämnde. Eftersom mycket av det som eleverna beskrev också handlade om hur man är mot varandra i skolan och vilka regler och normer man behöver lära sig där gjorde att en del i resultatet handlar om social fostran. Efter flera genomläsningar och diskussioner om det som vi snarare kan utläsa mellan raderna på elevernas berättelser än vad de uttrycker tydligt valde vi att den sista delen i resultatet handlar om den dolda läroplanen. Här ryms det som finns som funktioner och förhållningssätt i skolan som inte är direkt uttalade men ändå finns med som vidare roll med skolan.

4.5 Diskussion av studiens tillförlitlighet

En provintervju med en elev genomfördes för att öka tillförlitligheten, genom att prova intervjufrågorna och ändra en del frågor till att de ska bli enklare för informanterna att förstå. Likväl visade det sig att eleverna inte förstod vissa frågor och svarade något annat än vad som avsågs med frågan. Möjligheten att vi som respondenter ibland kan ställa ledande frågor är något som minskar tillförlitligheten. Eftersom två intervjuare var närvarande, hade den ena möjlighet att enbart lyssna och ställa ytterligare frågor om tidigare frågor var ledande eller ställa fler följdfrågor vid behov. Då vi var två intervjuare kunde fler dimensioner av ämnet belysas. Kvale (1997) skriver att ”en kvalitativ forskningsintervju söker däremot utnyttja intervjuarnas skiftande förmåga för att fånga det efterforskade temats alla nyanser och dimensioner” (s. 38).

I efterhand då intervjuerna transkriberats och analyserats märks att de svarat på mer än vad studiens syfte är. Genom de frågeområden som intervjun hade framkom mer information än det syftet syftade till. Detta har vi sedan bortsett från och valt att ta bort och inte redogöra för i resultatdelen. Kritiska synpunkter mot vår egen intervju är således alltså att frågeområdena gav en mycket vidare och mer komplex bild av elevernas skolgång än den som var tänkt. Men då intervjuerna även svarat på syftet så anser vi att intervjuerna var tillförlitliga.

Resultatet kan vid några tillfällen ha påverkats av yttre störningar. På en skola genomfördes intervjun i ett rum som användes som genomfart av personalen. Vid tillfället för intervjun gick en person igenom rummet under en av intervjuerna. Under en annan intervju tog batteriet i bandspelaren slut vilket resulterade i en kort paus i intervjun.

Intervjuerna spelades in på band som senare avlyssnades och Kvale (1997) menar att detta kan leda till att man går miste om intryck som inte hörs, som gester, kroppsspråk och ansiktsuttryck. Av den orsaken att vi förde anteckningar och att det fanns två intervjuare som kunde diskutera det som kom fram under intervjuerna menar vi att tillförlitligheten stärks i fråga om att komma ihåg och skriva ner det som eleven säger. Kvale menar även att vid transkriberingen av intervjuerna sker en tolkning av det som sägs, till exempel var det uppstår paus eller var en mening slutar (s. 147-151). Detta innebär av vi var och en under transkriberingen således gjort en individuell tolkning som därmed kan ha påverkat resultatet.

Vi är medvetna om att vår personliga kontakt med några av eleverna kan ha påverkat resultatet. Det är även möjligt att eleverna svarar utifrån vad de uppfattar att samhällets, pedagogernas och även intervjuarnas syn på skolan är. Att människor påverkas av olika förväntningar är självklart och något vi beaktat vid analysen av resultatet.

I efterhand har vi diskuterat huruvida elevernas skiftande ålder har påverkat tillförlitligheten av resultatet. Huruvida detta påverkat vårt resultat eller inte är svårt att svara på, men om alla

informeranter varit i samma ålder hade vi fått fram ett resultat där vi inte behövt behandla frågan angående ålder som en aspekt på validiteten.

Motivet med studien är inte att generalisera utan snarare att tolka och förstå det resultat som framkommer, som stämmer överens med en kvalitativ undersökning enligt Kvale (1997, s. 32). Då studien inte är omfattande och består av åtta elever menar vi inte heller att det är möjligt att dra några generella slutsatser utifrån vårt resultat.

4.6 Etiska överväganden

För att elever och deras vårdnadshavare själva skulle ha möjlighet att ge sitt samtycke till att vara med i vår studie och för att intervjupersonernas integritet ska skyddas vidtogs olika åtgärder. Före intervjuerna tillfrågades lärare på de medverkande skolorna om att fråga elever om tillåtelse till att medverka i intervjuerna. Då eleverna gav sitt samtycke skickades ett brev till elevens vårdnadshavare. Brevet innehöll kort information om studien och hur intervjun skulle gå tillväga. I brevet garanterades elevens anonymitet och att informationen från intervjuerna endast skulle komma att användas för forskningsändamål. Vårdnadshavaren gav sitt samtycke genom sin underskrift. Även intervjusituationen inleddes med att informera vad studien handlar om och att bandspelare användes under intervjun. Uppgifterna från intervjuerna har antecknats och avidentifierats så att eleverna inte kan identifieras av utomstående. Eleverna har alla fått fingerade namn i denna studie.

Vi har diskuterat det faktum att båda intervjuerna fanns med vid intervjun och hur det har påverkat eleverna och därmed även vårt resultat. Vi uppfattade inte att eleverna påverkades av att vi var två, i jämförelse om endast en person hade intervjuat. Däremot har alltid intervjuerna ett visst överläge i förhållande till eleverna. Kvale (1997) menar att parterna i intervjusituationen inte är likställda och att den som intervjuar har makten under intervjun: ”intervjuaren definierar situationen, introducerar samtalsämnena och styr genom ytterligare frågor intervjuförloppet” (s.118). Innan själva intervjun påbörjades försökte vi skapa en trygg stämning och båda småpratade med eleven. Tre stolar placerades på var sin sida kring ett bord. Vi valde bort att placera intervjuerna på samma sida då detta skulle kunna uppfattas som överlägset över eleverna. Att sitta på samma sida som eleven valdes även bort då alla skulle kunna ha en naturlig ögonkontakt.

5. Resultat

Då intervjuerna skrivits ned har en analys av dem utförts. I detta resultatavsnitt kommer analysen av de nedskrivna intervjuerna att presenteras. Det går dock inte att helt frånga den analys som automatiskt skedde direkt under själva intervjuerna, då vi som intervjuare självklart tolkade och analyserade under själva intervjuerna, det vi redan analyserat då församman med de nedskrivna intervjuerna. Då syftet med studien är att ta reda på elevers uppfattningar om skolans uppdrag och vidare roll, är det utgångspunkten för vad som valts ut som är relevant att ta med i analysen av vad eleverna uttryckt. Här nedan följer en redogörelse över studiens resultat. Eleverna kallas respondenter och förkortas till R i resultatet. Intervjuerna förkortas till I.

5.1 Att lära för framtid och omvärld

Resultatet visar att enligt eleverna är skolan främst till för att de ska lära sig saker för att klara sig i framtiden och fungera i vardagssituationer. Skolan ses som ett steg för att sedan klara sig i livet, både i arbetslivet och på fritiden. Eleverna beskriver bland annat att man måste gå i skolan för att få jobb eller att det blir lättare att få jobb då man gått i skolan:

I: Varför har vi skolor tror du?

R: För att det ska bli lättare när man är vuxen och sånt där.

I: På vilket sätt tror du det blir lättare när man blir vuxen?

R: Man tränar mycket matte... Det beror på vad man får för jobb. Om man studerar till exempel naturvetenskap och om man lär sig mycket i skolan så har man ju lättare för det sen.

Alexander, år 5, Skola C

De uttrycker vidare att man i skolan lär sig saker som man har med sig som vuxen. De kopplar även ihop skolans vikt för att sedan få pengar som vuxen.

I: Varför måste man gå i skolan?

R. Det är massa saker, när man blir stor då får man inga pengar annars.

Frida, år 3, Skola A

Två elever resonerar dock kring hur svårt det kan vara att veta vad man ska lära sig här och nu när man inte vet vad man vill jobba med som vuxen.

I: Vet man vad man vill när man blir stor när man går i femman?

R: Nästan kanske, kanske inte precis. Nästan inget alls, för man vet inte vad som händer i framtiden, kanske man byter smak.

Bella, år 5, Skola C

Flera elever relaterar även till vardagssituationer till varför man måste lära sig olika saker i skolan. För att klara sig i samhället och världen nämner de att man måste gå i skolan och lära sig olika saker. De nämner exempelvis att man måste kunna läsa skyltar, kunna laga mat och handla i affärer.

I: Finns det några fler anledningar till att man har skolor?

R: T.ex. om man går in i en affär och man ska gå och betala, så ska man ha växel tillbaka och så kan han i affären lura en.

Hugo, år 4, Skola B

En elev nämner också att man lär sig saker i skolan för att man sedan kan ut och resa.

I: Någon mer anledning till att man har skolor?

R: Kanske om man ska resa är det bra, man lär sig kolla på kartor.

Hugo, år 4, Skola B

5.1.1 Kunskapsutveckling

För att klara sig i en framtid, angående bland annat jobb och pengar, beskriver alla elever att vi har skolor för att utveckla kunskaper. Detta kan nästintill alltid utläsas som den viktigaste orsaken enligt dem till varför de går i skolan. Det som eleverna anser att man behöver lära sig kopplas ofta till skolämnena. En elev berättar så här:

I: Måste man gå i skolan?

R: Ja, matte och man lär sig saker, så man ska klara sig i livet.

Hugo, år 4, Skola B

När eleverna pratar om vad de ska lära sig blir det oftast ett uppstaplande av flera olika traditionella skolämnen.

I: Varför har vi skolor tror du?

R: För att man ska lära sig. Matte, geografi, engelska, svenska och om världen, om Europa, om Norden och sånt.

Alexander, år 5, Skola C

Angående vad man ska lära sig i skolan är de alla överens om ämnena matematik och svenska. Vad matematik innebär för dem är då oftast plus, minus och multiplikation. I ämnet svenska tar eleverna mest upp att kunna läsa och skriva.

I: Vad är viktigt att ha lärt sig när man slutar skolan?

R: Plus och minus och gånger, att kunna räkna och skriva, och kunna läsa.

Frida, år 3, Skola A

Andra ämnen som de nämner då de får frågan vad det är de ska lära sig i skolan är bl.a. geografi, engelska och historia. Tydligt märks även att det eleven lär om just nu i deras skolvardag blir något som de nämner som viktigt att lära sig. En elev arbetade vid tillfället för intervjun med kretslopp och berättar därför att det är viktigt att lära sig:

I: Vad lär man sig i skolan?

R: Vad kretslopp är. Det är väldigt viktigt att kunna, och man lär sig om naturen.

Gustav, år 4, Skola B

Flera elever nämner att det är många olika ämnen man ska lära sig, mycket saker eller flera ämnen. Ett intryck är att de inte ser sig kunna nämna alla olika ämnen för att det är så mycket man måste lära sig.

I: Vad ska man lära sig?

R: Det är massa olika saker [...]

Frida, år 3, Skola A

5.1.2 Social fostran

På flera sätt uttrycker eleverna att man genom skolan fostras för att klara sig i samhället som en social varelse. Eleverna nämner även att man i skolan förvärvar förmågor för att klara sig i samhället, de beskriver bland annat att det är viktigt att kunna samarbeta och att vara en god kamrat.

5.1.2.1 Att lära sig vara en god kamrat

Enligt flera elever är det viktigt att lära sig bli en bra kompis för att klara sig i framtiden, men även i vardagen här och nu. Ofta nämner de att man lär sig bli en god kamrat under rasterna och en elev förklarar det så här:

I: Vad tror du man kan lära sig på rasterna?

R: Att vara en god vän [...] Det är väldigt bra.

I: Hur tänker du då?

R: Då blir man väl starkare, jag har aldrig sett barn som har börjat kriga och slåss här i alla fall. Därför är det viktigt att man är snäll och hjälpsam. Som nu i Irak till exempel, där är det väldigt mycket krig. Jag tror inte att det är några barn som krigar där. Jag tror att det är viktigt att vara en god vän också. Så man slipper krig.

Gustav, år 4, skola B

Lärarna arbetar även med eleverna för att de ska bli goda kamrater. En elev beskriver arbetet med EQ (emotionell intelligens) i skolan:

I: Vad är EQ?

R: Om t.ex. någon i klassen känner sig utanför eller om någon slagit någon på rasten så kan berätta det och så får man byta platser och lära känna andra mycket bättre, t.ex. de man inte är med på rasterna får man lära känna mer, dem man inte är så bra kompis med.

I: Vad tycker du om det?

R: Det är bra, man kanske tänker; man borde leka lite mer med den kompis som hon är snäll.

Hugo, år 4, skola B

5.1.2.2 Att lära sig samarbeta

Några elever tar upp samarbetet som något viktigt att arbeta med i skolan och som man behöver kunna för att klara sig i framtiden. En elev tar upp som exempel att man måste kunna samarbeta som t.ex. sjuksköterska:

R: Då behöver man kunna samarbeta och kanske hjälpas åt och säga *jag behöver gå till blodprovet nu*

Bella, år 5, skola C

Några elever tar upp exempel under deras skoldagar då de använt samarbete som arbetsätt. De nämner alla att de tycker det är ett roligt arbetsätt.

I: På svenskan sa du att ni skrev berättelser?

R: Ja, fröken hade ett kort med en början på en berättelse och så delade hon in oss två och två och så fick vi skriva fortsättningen på den.

I: Varför tror du ni gjorde en sådan övning?

R: För man samarbetar ju, det är mycket svårare att jobba två och två ibland, och så hittar man ju på och skriver.

David, år 5, skola D

5.1.2.3 Utveckla andra sociala förmågor

Eleverna berättar även om andra tillfällen i skolan då de arbetar med sig själv och sin sociala och personliga utveckling. En elev beskriver en gymnastiklektion som hon hållit i tillsammans med en klasskompis och som gett henne erfarenhet av att stå i centrum och tala inför andra:

I: Vad känner du att du lär dig?

R: Liksom att man får uppmärksamhet, att alla lyssnar på en och att förklara hur allt går till, ja man lär sig väldigt mycket.

Eva, år 4, skola A

Genom att spela teater och sätta sig in en roll beskriver en elev att man kan få erfarenheter som gör att man lättare kan möta och lära känna nya människor:

I: Kan man lära sig något på att spela en annan person?

R: Ja, ibland när man träffar en ny person då kanske det går bra att använda. Fast sen när man ser hur personen är, personligheten, då börjar man öppna sig lite mer och vara sig själv.

Bella, år 5, skola C

5.1.2.4 Att lära sig följa normer och regler i skolan

Något som kommer fram i intervjuerna med eleverna är att en del av skolans uppdrag är att lära sig att bete sig efter de regler och normer som finns. Flera elever tar nämligen upp att man inte får bete sig som man vill i skolan. Beter man sig på ett sätt som inte är acceptabelt av läraren får detta konsekvenser genom en tillsägning av läraren på något sätt. En elev berättar att det finns regler man måste följa:

I: Du sa att man måste sköta sig, hur då?

R: Man ska gå efter reglerna och man ska lyssna på reglerna.

I: Vad kan det vara för regler?

R: Att inte bråka, att inte slåss, att inte spotta, att inte kasta skalet på marken.

Alexander, år 5, skola C

Det som eleverna tar upp är främst att man ska lära sig att vara tyst under lektionerna och inte störa de andra.

I: Är det något mer man behöver lära sina elever?

R: Förutom skolan, om det finns någon som inte sköter sig bra eller har varit dum. Ibland när man pratar mycket får man åka ut. Då får man vara där. Sen frågar den personen kanske om den får komma in och då säger fröken okey.

Bella, år 5, skola C

På en av skolorna beskriver eleverna ett belöningssystem som finns i klassen:

R: Om man pratar för mycket eller stör klassen så får man streck. Om man får tre streck får man stanna inne på rasten. Om hela klassen inte fått något streck på en dag, så får vi en stjärna. När vi har fått tio stjärnor får vi en överraskning.

Gustav, år 4, skola B

5.2 Den dolda läroplanen

Resultatet visar även att eleverna lär annat än vad som är det uttalade uppdraget för skolan, d.v.s. det som innefattas av den dolda läroplanen. Eleverna uttrycker inte detta rakt ut men genom deras beskrivningar fås en bild av ytterligare funktioner med skolan.

5.2.1 Sortering

Några elever tar upp att man blir bedömd i skolan genom prov och betyg. De nämner att man längre fram i skolan får betyg som spelar en stor roll för vad man ska göra i framtiden angående fortsatt utbildning efter grundskolan och arbete.

I: Varför har vi skolor tror du?

R: För att man ska lära sig saker, ha när man blir stor, då kollar man på alla betygen, så man får ett bra jobb.

Frida, år 3, skola A

I skolan lär sig eleverna också att snabbhet värderas positivt i skolarbetet. De elever som hinner göra färdigt arbetet på den givna tiden gagnas och att inte hinna ses som negativt både från skolan och för eleven själv. Det blir en uppdelning av eleverna och eleverna vet tydligt att de måste hinna på den tid som ges:

R: Ifall man inte gör något, så kanske fröken säger ”nej, nu får du skynda dig” eller så får man läxa. Jag brukar hinna skriva saker också, men om man inte hinna då brukar man få läxa.

Bella, år 5, skola C

En elev berättar om läroplanen och ger då en bild av att det finns saker att göra på en viss tid i skolan och att man kan ligga efter eller före i arbetstakt.

I: Hur tror du dom [lärarna] bestämmer vad det är ni ska göra?

R: Dom har väl en läroplan som dom går efter. Vad vi ska läsa den här terminen och vad som ska vara kvar tills nästa termin. Vi är lite bak i matte, jag har haft en diagnos, det var lite sådär mellan. Vi ska göra ett kapitel till i matte, som vi ska göra den här terminen och vi har mycket att göra.

Bella, år 5, skola C

5.2.2 Förvaring

För eleverna är skolan en självklarhet då de behöver någonstans att ta vägen under dagen när föräldrarna inte är hemma. Många elever kan inte föreställa sig vad de skulle göra om skolan inte fanns och flera uttrycker att dagarna då skulle bli långtråkiga och innehållslösa.

R: Ibland tänker jag att det skulle vara jättejätteskönt om skolan försvann, men efter ett tag blir det lite långtråkigt att vara hemma hela dagarna och bara sitta.

David, år 5, skola D

En elev nämner just om hur tomt det skulle kännas utan skolan:

I: Tänk dig att skolan inte fanns, hur skulle det vara då?

R: Ja, tråkigt. Inte bara för att man inte lär sig, det blir tråkigt att vakna varje morgon utan att säga att idag ska jag ha något roligt eller idag har vi prov. Det blir så tomt.

Bella, år 5, skola C

5.2.3 Att lära sig att tiden strukturerar skoldagen

När eleverna beskriver sin skoldag blir det tydligt att strukturen på skoldagen har stor betydelse. Den bild som ges av elevernas skoldag genom deras berättelser av en dag i skolan är att dagen fylld av olika moment. Eleverna lär sig att tiden anger strukturen för dagen. Flera av eleverna beskriver att skoldagarna är uppstrukturerade i lektioner och raster.

R: Först är första rasten, sen lektion, sen bamba, sen rast, sen lektion, sen rast, sen lektion, sen gå hem.

Alexander, år 5, skola C

Eleverna lär att det är tiden anger när lektioner börjar och slutar. En flicka berättar om ett tillfälle då eleverna inte kunde se klockan vilket gjorde att förvirring uppstod bland eleverna då de inte visste hur lång tid det var kvar på lektionen.

I: Vad hände efter maten igår?

R: Vi har alltid rast till tjugo över tolv. Kartan hade fastnat så vi fick aldrig reda på hur mycket klockan var. Vi frågade och några hade klockor i mobilen.

Bella, år 5, skola C

5.2.4 Att lära sig att teori värderas högre än praktik

Utifrån alla elevers syn på skolan kan sägas att de värderar teori framför praktik. De uttrycker t.ex. att ämnen som gymnastik, bild och drama har man mer för att det är roligt och att de inte är lika viktiga som exempelvis matematik och svenska.

I: Vad är viktigast för dig under en skoldag?

R: Allting var väl viktigt, men matte är ganska bra att lära sig.

I: Är det de roligaste också?

R: Då blir det nog gympa.

I: Det ser du inte som lika viktigt?

R: Det är väl också viktigt att hålla igång, men matte är viktigare.

David, år 5, skola D

Flickan som berättar om teaterpjäsen de arbetar med i skolan, beskriver att teatern är något hon brinner för och tycker är kul men som hon inte ser som lika viktigt som t.ex. svenska.

I: Hur viktig är teatern för dig om du jämför med svenskan?

R: Teatern är kanske lite mer för nöjet.

Bella, år 5, skola C

En annan elev säger dock att rita, som han brinner för, skulle kunna vara lika viktigt som exempelvis svenska och matematik. Fast han beskriver det som att det beror på vad man vill bli i framtiden huruvida att rita är viktigt eller inte.

5.2.5 Att lära sig det självklara i att läraren bestämmer och att lärarens kompetens inte ifrågasätts

I intervjuerna framkommer att eleverna har en stor tilltro till skolan och till sina lärare. Eleverna beskriver att det är självklart att läraren och ibland någon annan lärare eller rektorn som bestämmer.

I: Vem bestämmer vad du ska lära dig i skolan?

R: Det är min lärare och så. Och sen ... är det någon annan lärare ibland. Men det är mest min vanliga lärare.

Cecilia, år 3, skola D

Eleverna beskriver att läraren vet vad som är viktigt för eleverna att lära och att de inte skulle lära sånt som inte är viktigt.

I: Tror du att fröknarna kan bestämma vad de vill? Till exempel att ni en dag bara spelar fotboll hela dagen?

R: Nej, dom skulle inte vilja lära oss sånt som inte är viktigt. Man får ju NO och sånt är också viktigt, att lära sig om naturen.

Bella, år 5, skola C

Skolan lär eleverna att lärarna och rektorn bestämmer och att läraren fattar beslut som är bra för eleverna. Generellt verkar de flesta inte ha tänkt så mycket kring hur lärarna väljer ut vad de gör i skolan.

I: Hur vet lärarna vad de skall lära ut till er?

R: De gör det de ska göra, man tänker vad man ska ta upp och sen tar man upp det.

Alexander, år 5, skola C

5.3 Sammanfattning av resultatet

Sammanfattningsvis visar resultatet att eleverna beskriver att de lär för framtiden och för att klara sig i sin omvärld. Främst beskriver de att skolans uppdrag är att förmedla kunskaper för framtid och omvärld. Dessa kunskaper är främst de som ryms inom de teoretiska skolämnena. Elever beskriver även att en social fostran sker i skolan där eleverna lär sig att vara goda kamrater i skolan, de lär sig att samarbeta och de beskriver att de arbetar med sin personliga utveckling i skolan, och att även detta är viktigt för framtiden och för att klara sig i vardagen. Utifrån elevernas beskrivningar kan vi även se att skolan lär ut mer än vad som står i läroplaner, som att lära sig att tiden strukturerar skolvardagen, att lära sig det självklara i att läraren bestämmer och att lärarens kompetens inte ifrågasätts, och att teoretiska kunskaper är mer värdefulla än praktiska. Eleverna beskriver också att skolan har en sorterande och förvarande funktion.

6. Diskussion

6.1 Kunskapsutveckling

Vårt resultat visar tydligt att eleverna tycker att skolans främsta uppdrag är att utveckla kunskaper. Detta är också något som stämmer överens med det som forskningen säger: kunskapsuppdraget är och har varit det dominerande i skolan (Sanderoth, 2002). Eleverna i undersökningen, menar att den kunskap som är viktig att lära sig är, föga förvånande, de traditionella kunskaperna. Eleverna betonar särskilt teoretiska ämnen som matematik, svenska, engelska, geografi m.fl. Många skolor idag har gått över till att arbeta mer projektinriktat eller med temaarbete och vi funderar kring vad eleverna i vår undersökning skulle berättat om de varit elever på en sådan skola? Kanske skulle de då inte ha delat in sina kunskaper i fasta ämnesramar som de nu gjorde.

En anledning till att kunskapsuppdraget är dominerande i skolan finner vi hos Sanderoth. Hon menar att skolan genom sin organisation och system bär upp kunskapsuppdraget. Detta syns även i läroplanen där endast kunskapsmålen är angivna i både uppnåendemål och strävansmål och där mål och riktlinjer för normer och värden endast är angivna i strävansmål. Studien *Elevens framgång – skolans ansvar* (2001) styrker Sanderoths konstaterande om att skolan är uppbyggd främst för att inrikta sig på kunskaperna. I studien beskrivs att skolan främst inriktar sig mot att eleverna ska nå uppnåendemålen och att eleverna ska nå betyget godkänd och att strävansmålen därmed hamnar i skymundan.

Även föräldrarna sätter kunskaperna främst när det gäller vad deras elever ska lära sig visar Berglunds (1998) undersökning. I undersökningen visas att föräldrarna anser att skolans viktigaste uppdrag är att ge basfärdigheter i matematik och svenska och därefter träna samarbetsförmåga och hänsynstagande. Så fortfarande idag ses det traditionella som viktigast, även fast det i många år poängterats skolans andra viktiga uppdrag i vår läroplan.

6.2 Social fostran

Det andra uppdraget som läroplanen betonar är demokratiuppdraget. I vårt resultat har vi fått fram att eleverna ser ett av skolans uppdrag som social fostran. Detta ser vi som en del av det demokratiuppdrag som skolan enligt läroplanen ska arbeta med. Att vårt resultat snarare visar på social fostran än demokratiuppdraget tror vi kan bero på deras unga ålder. För barn ligger den sociala fostran närmre dem än demokratiuppdraget. Den sociala fostran handlar mer om det som sker människor emellan, som hur man ska vara en god kamrat eller vilka regler som gäller på skolan. Demokratiuppdraget ligger mer på en samhällsnivå och inbegriper mer än i det som vi valt att kalla social fostran. Kanske skulle äldre elever, exempelvis gymnasieelever, se det på denna nivå och uttrycka att demokratiuppdraget är ett av skolans uppdrag.

Eleverna i vår undersökning beskriver olika delar i denna sociala fostran men de beskriver inte dessa kunskaper och förmågor lika tydligt som det som ryms inom kunskapsuppdraget. Någon elev nämner samarbete och en annan nämner att lära sig att prata inför andra men eleverna har inte tydliga och enhälliga beskrivningar av vad de ska lära sig inom social fostran. För samarbete eller att vara en god kamrat borde det finnas lika tydliga mål som det finns för kunskapsmålen i skolan. Vi finner det anmärkningsvärt att de traditionella kunskapsmålen fortfarande dominerar i skolan. I Lpo 94 betonas värdegrunden och att verksamheten ska vila på en demokratisk grund. Utifrån våra erfarenheter från VFU kan vi också se att mycket tid ägnas åt värdegrundsarbete ute på skolorna och frågan är om det inte

är detta som ger eleverna mest för att kunna klara sig i framtiden och i samhället. Eleverna behöver lära sig att behandla andra människor med respekt, lyssna och i övrigt hur man ska vara mot varandra. För att samhället ska fungera behöver vi inte bara individer fulla av faktakunskaper utan fungerande samhällsmedborgare i alla avseenden. Hur ska man få elever att förstå att det är minst lika viktigt, om inte viktigare, att ha god social kompetens som att ha goda ämneskunskaper? En orsak kan ligga i att skolan traditionellt prioriterar ämneskunskaper och av detta följer att normer och värden endast finns formulerade i strävansmål medan kunskapsmålen är tydligare angivna i uppnåendemål. I samhället i stort ser vi att det är egenskaper som snarare hör till social fostran än till kunskapsmålen som är viktigt för att fungera i vardags- och arbetsliv. Arbetsgivarna söker individer som är flexibla, samarbetsvilliga och ansvarstagande och ser många gånger att kunskaper kan utvecklas på arbetsplatsen.

6.3 Den dolda läroplanen

Det vi kommit fram till utifrån vårt resultat är också det att skolan lär mycket mer än det som läroplanen tar upp. Bland annat kan vi se att eleverna lär att det är viktigt att hinna och att mattekunskaper värderas högre än att vara duktig på fotboll. Vi kan bara tänka hur en elev som om och om igen inte hinner göra klart det som hon/han ska göra inom utsatt tid bär med sig för självbild. Att hela tiden vara den som inte hinner, inte är tillräckligt duktig för att hinna det som läraren bestämt - vilket förhållningssätt har den eleven till sig själv och sin förmåga att lära? Att skolan får elever att tappa självförtroendet, självkänslan eller bara motivationen och intresset för att lära anser vi är skrämmande.

Broady (1981) beskriver annat som elever lär i skolan och som inte är uttalat att de ska lära sig eller heller lär sig. Detta är sådant som eleverna möter varje dag i skolan och som är kunskaper som måste finnas för att verksamheten ska fungera, till exempel att lära sig lyssna på varandra, vänta på sin tur och passa tider. Eftersom dessa funktioner har så stor betydelse i skolan menar vi, att eleverna också skulle få bli medvetna om det beteende som förväntas av dem och varför. I skolan är dessa funktioner grundläggande för att verksamheten ska fungera och för att eleverna ska kunna utveckla kunskap. Till exempel anser vi, att om alla elever är uppmärksamma och kan vänta på sin tur under en lektion kommer de också att ta till sig mer av en genomgång. En del i detta är också något som framkommer i vårt resultat nämligen att eleverna har stort förtroende för lärarna. För eleverna är det självklart att läraren bestämmer. Att läraren är den som har auktoritet är något självklart för att skolan ska fungera, samtidigt som Broady tar upp att eleverna lär sig att underkasta sig makt och underordna sig lärarens auktoritet. Vi kan fundera kring i vilken utsträckning detta hör till skolans uppdrag och vad eleverna får med sig för förhållningssätt genom detta.

Skolan som den ser ut idag ställer enligt Broady (1981) många krav på eleverna som lärare oftast inte reflekterat över. Lärare borde vara mer medvetna om dessa krav och att även detta är något som behöver läras in. Vi tror även att lärare behöver reflektera över vad verksamheten i sin helhet kräver av eleverna, inte bara relaterat till kunskapsinhämtningen. Vi ifrågasätter om skolan måste vara utformad på det sätt som leder till att eleverna lär sig att till exempel att ständigt bli avbruten i arbetet. Broady tar upp just detta att eleverna får lära sig att bli avbrutna i arbetet och då lektionerna är styrda av tiden kan eleverna tvingas börja och avsluta innan de har förstått vad det är de arbetar med. I vårt resultat beskriver eleverna bl.a. att dagarna är inrutade med lektioner i olika ämnen och de beskriver även att tiden har en stor betydelse då de talar om att det är viktigt att hinna med sitt arbete. Vi funderar kring hur

skolan skulle se ut om skolvardagen snarare var styrd efter det man arbetar med för stunden istället för att dela upp i ämnen och dela in dagen i lektioner och raster. Troligen skulle detta leda till mindre stressade elever som är motiverade i sitt arbete.

Vårt resultat visar att eleverna vet om att de förväntas följa vissa regler och att det vet om att det finns förväntningar på dem. Vi menar att de elever som förstår vad som förväntas av dem i skolan och som kan anpassa sig till dessa många gånger uttalade förväntningar också klarar sig bättre i skolan. De elever som inte förstår skolkoden upplever sig kanske misslyckade utan att riktigt förstå varför. Skolan är obligatorisk för alla, men är skolan en plats där alla får de möjligheter och förutsättningar för att klara av det som förväntas av dem?

Att skolan är för alla menar vi är svåröfrenligt med målen att uppnå som nu finns som måttstock för alla skolans elever. I Lpo 94 anges, som tagits upp i litteraturgenomgången, att skolan skall se till varje elevs förutsättningar, den ska främja elevers lärande och att elever skall ses som medkonstruktörer av sin skolgång och inläring. Detta ställs mot att man samtidigt sätter upp mål att uppnå för alla elever likt den höjdhoppssribba Carlgren och Marton (2001) liknar målen att uppnå med. De elever vi mött under våra intervjuer kan vi tydligt se skulle inte klara av samma höjd på ribban samtidigt kan vi se dem alla utvecklas och lära varje dag. Tyvärr sätter målen att uppnå en stämpel på eleverna och får dem att uttrycka saker som att de ligger efter eller inte är lika bra på matte som de andra i klassen.

Vi anser i samstämmighet med Lpo 94 att om alla elever ska kunna utvecklas till samhällsmedborgare och unika individer, kan vi inte underkänna elever i en skola som är obligatorisk för alla barn i Sverige. Utifrån varje individ får vi istället hitta det utvecklingsbara och den individens starka sidor. Då kan alla även utvecklas till de samhällsmedborgare Lpo94 vill forma eleverna till. Ska man bli redo för ett liv i samhället kan man inte börja sin del i den med ett omdöme som icke godkänd.

6.4 Andra funktioner som skolan har i samhället

Något som sällan diskuteras i skolans värld är att samhället behöver skolan av fler anledningar än det som ryms inom det pedagogiska arbetet. Abrahamsson (1974) beskriver mer övergripande samhällsfunktioner med skolan. En av de saker han tar upp är att skolan socialiserar eleverna in i vårt samhälle: eleverna lär de grundläggande värderingar för vårt samhälle och får kunskaper som behövs för att fungera i samhället. Detta menar Abrahamsson är en form av social kontroll – skolan formar elever på ett önskvärt sätt för samhället. Dessutom har skolan enligt Abrahamsson också i uppgift att ge samhället den arbetskraft den behöver. Som vi skrivit ovan har eleverna beskrivit att skolan dels består av social fostran men de vidare samhällsfunktioner som social kontroll och arbetskraft är inte något som de utifrån sin verklighet reflekterat över.

Abrahamsson beskriver att skolan fungerar som ett sätt att sortera eleverna är något som. Även vårt resultat visar att eleverna är medvetna om att deras kunskaper kommer att värderas och användas för att komma in på utbildningar eller bestämmer vilket arbete man får. Intressant är att föräldrarna i Berglunds studie (1998) inte verkar prioritera detta särskilt högt. Att eleverna ska ha goda möjligheter att hävda sig i framtida konkurrenssituationer och att skolan sorterar elever för framtida utbildning är något som enligt Berglund kom långt ner på föräldrarnas prioriteringslista av vad de ansåg vara viktig med skolan. Skolan lägger ändå stor vikt vid detta och som även eleverna, som vi sett utifrån intervjuerna, är mycket medvetna om. Vårt resultat visar att dessa elever i år 3-5 redan har inställningen att det gäller att vara duktig i skolan för att kunna klara sig senare i livet.

En av skolans uppgifter enligt Abrahamsson är att eleverna ska ha någonstans att gå på dagarna och att de behöver någon som tar hand om dem. Resultatet visar att eleverna också behöver skolan som ett ställe att vara när föräldrarna är på jobbet. Abrahamsson beskriver även detta som en form av den sociala kontrollen över barn och ungdomar. Hur skulle det se ut om skolans alla elever inte hade någonstans att gå på dagarna, vad skulle de göra istället? Även detta är något som eleverna behöver bli mer medvetna om; om varför de är i skolan om dagarna och att det inte finns något alternativ i den obligatoriska skolan.

I vår undersökning framkommer dessutom att eleverna menar att en anledning till att gå till skolan är för att träffa kompisar. Som lärare är det viktigt att veta att gemenskapen med klasskamraterna är en viktig del av skolan för eleverna. Vi måste vara medvetna om detta som lärare och förstå vikten av det för att eleverna skal fungera och trivas i skolan. Hur ser det då ut för elever som inte har en bra gemenskap med sina klasskamrater?

6.5 Medvetna elever

Vi tycker i enlighet med Pramling (1994) att först när målet med arbetet i skolan är tydligt blir det meningsfullt för eleverna. På så sätt måste eleverna även få bli medvetna om skolans alla övriga uppdrag förutom kunskapsuppdraget. Att de till exempel lär sig att lyssna på sin klasskamrat och vänta på sin tur att prata borde man som lärare poängtera för eleverna och även att denna kunskap är lika viktigt att lära sig som Europas länder, eller ännu viktigare. För att få elever att värdera till exempel praktisk kunskap och andra kunskaper och förmågor som samarbete och att kritisk kunna granska information måste vi som lärare förklara målen med att även det görs i skolan. Först då kan eleverna skapa en medvetenhet kring detta och då tror vi, precis som Pramling, att eleverna blir motiverade och värdesätter även andra delar än skolans kunskapsuppdrag.

6.6 Framtiden

Genom det eleverna uttryckt i de intervjuer som gjorts för studien framgår som sagt tydligt att anledningen för eleverna till att man går i skolan och lär sig olika saker är för framtiden. De uttrycker att de måste klara sig i framtiden, kunna få ett jobb och pengar. Detta är mycket utmärkande från alla åtta intervjuer med eleverna. Några orsaker här och nu till att man ska lära sig olika saker i skolan verkar de inte ha. Dewey nämner som vi tidigare tagit upp i litteraturgenomgången istället att skolan inte ska vara en förberedelse för framtida liv. Han ser istället det så att skolan skall representera livet här och nu och ser därför kritiskt på dagens skola som förbereder eleverna så mycket på en avlägsen framtid. Genom studiens resultat kan utläsas att eleverna inte möter mycket som representerar livet här och nu utan mycket handlar om att de ska förberedas för en framtid. Samtidigt beskriver Lpo94, precis som Dewey, att eleverna ska ses som medkonstruktörer av sin kunskap och värld. Detta ser vi att skolan idag behöver bli bättre på. Broady beskriver just att i Sverige finns en instrumentalistisk syn på arbete, att vi arbetar för något annat än det som är arbetets produkt. Detta kan vi även se i vårt resultat där eleverna beskriver att de lär för framtiden, för att få bra betyg och bra jobb.

Enligt dagens läroplan är ett av skolans uppdrag att förbereda eleverna för att klara sig i en framtida verklighet och att ge dem ”beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver” (Lärarens handbok, 2002, s.11). Den komplexitet i läraryrket som bland annat Carlgren och Marton (2002) nämner blir just att tolka vad dessa beständiga kunskaper kan vara som alla i samhället behöver. Då vi inte kan veta något om den

framtid som eleverna kommer att möta förefaller det i stort sätt omöjligt. Vi frågar oss om man som lärare kanske inte ens borde fundera kring den framtid eleverna kommer att möta och istället bara fokusera på här och nu och vad eleverna behöver lära just nu för att klara livet på bästa sätt.

Som både Carlgren och Marton (2002) och Alexandersson nämner blir istället skolans uppdrag att ge eleverna metoder att kunna hantera den framtid de kommer att möta. Elever måste enligt dem få lära sig från olika situationer, kunna urskilja vad som är kritiskt och väsentligt, och handla därefter. Som lärare kan man alltså snarare ge eleverna metoderna för att själva kunna hantera, möta och lära av en kommande framtid. Detta innebär ett helt nytt sätt att se på skolans kunskapsuppdrag och det som varit mest dominerade för de elever som intervjuats. Enligt Jeppesen (personlig kommunikation, 22 november 2006) kan skolan inte längre ge eleverna konkurrenskraftig kunskap för framtiden. Detta nämner han för att vi inte längre kan konkurrera prismässigt på de områdena med andra länder, men vi ser även att vi inte kan det då vi inte vet vilken denna kunskap skall vara. Intressant är att han anser att man snarare skall forma eleverna till entreprenörer att själva ta tag och utforska sin värld. Skolan har försökt att forma och fostra elever enligt samhällets normer medan elever inför framtiden snarare behöver lära sig att se utanför ramarna och utmana sin kreativitet. Det är då eleverna kan bli kritiska och ifrågasätta samtidigt som de kan ta till sig den kunskap som behövs i framtiden. Sammantaget tycker vi oss kunna se att det eleverna behöver för en kommande framtid, då vi enligt läroplanen ändå ska förbereda dem för den, är att lära sig att själva kunna hantera den på bästa möjliga sätt.

6.7 Förslag på fortsatt forskning

Att fördjupa sig i hur eleverna uppfattar skolans uppdrag menar vi vore intressant. Uppfattar elever skolan på samma sätt? Det vore intressant att undersöka om det finns någon skillnad i hur elever som når upp till målen och elever som inte når målen uppfattar skolans uppdrag och om detta skulle kunna ha någon inverkan på deras skolprestationer.

7. Slutsats

Sammantaget visar denna studie att kunskapsuppdraget är och har varit det dominerande uppdraget för skolan. Eleverna menar att skolans uppgift främst är lära de kunskaper de behöver för i framtiden kunna arbeta och klara sig i det dagliga livet. Eleverna i undersökningen nämner även till exempel samarbete och att vara en god kamrat som viktigt men det ges inte samma betydelse som kunskapsutvecklingen. Vi menar att lärare måste visa att det som ryms inom social fostran är minst lika viktigt som det som ryms inom kunskapsuppdraget. Eleverna i undersökningen nämner att de lär mer än vad läroplanen föreskriver eller som lärare har planerat för, att teori är viktigare än praktik, att man ska följa de uppsatta reglerna, att tiden har stor betydelse, att skolan sorterar elever, att skolan förvarar elever samt att skolan är en viktig social institution där eleverna skapar många kompisrelationer. Därför menar vi även att lärare måste fundera kring vad eleverna egentligen lär i skolan och hur lärarens arbets- och förhållningssätt påverkar eleven. Då kan lärare bättre förstå och bemöta sina elever.

I inledningen visar vi på vikten av att eleverna är medvetna vad de arbetar med, i enlighet med Pramling. Vi menar att det är viktigt att göra målen för de man arbetar efter i skolan tydliga för eleverna. Genom att tydliggöra för eleverna de mål som rör fostran till demokratiska medborgare, som till exempel samarbete, hänsynstagande och respekt, tror vi att eleverna blir medvetna och även värdesätter arbetet inom detta område. För framtiden - som vi inte vet mycket om - är social fostran minst lika viktigt att arbeta med, om inte viktigare, som kunskapsuppdraget.

Referenser:

Abrahamsson, B. (1974). *Skolan som arbetsplats, Rapporter från undersökningar genomförda av Utredningen om skolans inre arbete - SIA, del 1. Utbildningsdepartementet 1974:1*. Stockholm: Allmänna förlaget.

Bae, B. (1996). *Det intressante i det allminnelige- en artikelsamling*. Oslo: Pedagogiskt forum.

Berglund, L.(1998). *Skolambition, självvärdering och skolupplevelser hos elever med och utan specialpedagogiska insatser* (Specialpedagogiska rapporter, nr 9, augusti 1998). Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för specialpedagogik.

Broady, D. (1981) *Den dolda läroplanen Krut artiklar 1977-80*. Stockholm: Symposium bokförlag.

Carlgren, I. & Marton, F. (2002). *Lärare av imorgon*. Stockholm: Lärarförbundet.

Dewey, J. (2004). *Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter. John Dewey; urval och kommentarer av Sven Hartman*. Stockholm: Natur och Kultur.

Egidius, H. (2001). *Skola och utbildning i historiskt och internationellt perspektiv*. Stockholm: Natur och Kultur

Elevers framgång – skolans ansvar, DS 2001:19, Stockholm: Regeringskansliet, Utbildningsdepartementet.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lärarens handbok. (2002). Stockholm: Lärarförbundet

Persson, B. (2001). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber.

Pramling, I. (1994) *Kunnandets grunder*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Sanderoth, I. (2002). *Om lusten att lära i skolan: En analys av dokument och klass 8y*, Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Stukat, S. (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Internet:

DN:s nätupplaga, *Vi inför nationella prov i årskurs tre*. (2006-11-29). Dagens Nyheter <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?a=592800>

Bilaga 1

Intervju – frågeområden

Inledande frågor

Exempel på frågor:

- Ålder
- Om elevens klass
- Om skolan
- Annat som passar i situationen...

Varför har vi skolor, tror du?

Exempel på följdfrågor:

- Måste man gå i skolan?
- Vad är viktigt med att gå i skolan?
- Hur skulle det vara om skolan inte fanns?
- Hur skulle man då lära sig saker?

Berätta om din skoldag igår

Exempel på följdfrågor:

- Berätta om lektioner, raster, lärare, kompisar, bamba
- Vad gjorde du?
- Hur tänkte du ...?
- Vad lärde du dig?
- Hur lär du dig det?
- Vad händer i klassrummet när ni inte arbetar med böckerna/uppgifter/eget arbete?
- Vad är viktigast under din skoldag?
- Lär du dig något annat än det du nämnt hittills?

Vem bestämmer vad du ska göra i skolan?

Exempel på följdfrågor:

- Vem bestämde vad du skulle göra igår i skolan?
- Gör alla i din klass samma saker som du? Lär de sig samma saker?
- Gör alla barn i hela Sverige samma saker i skolan? Lär de sig samma saker?
- Om du var lärare, vad skulle du lära dina elever?

Fler följdfrågor:

- Upplever du...
- Tror du...
- Hur tänker du då?
- Vad menar du med det?
- Kan du berätta mer...

Bilaga 2

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för pedagogik och didaktik

Elin Roos af Hjelmsäter
Emma Båvner

2006-11-20

Elevintervjuer – examensarbete

Hej,

vi är två lärarstudenter som nu skriver vårt examensarbete vid Göteborgs Universitet. Vårt arbete handlar om elevers uppfattningar om skolans uppdrag. Vi vill ta reda på några elevers syn på varför de är i skolan och vad de ser för mening med skolan.

Vi skulle vilja intervjua ert barn och önskar med detta brev få tillåtelse från er. Intervjun kommer att ske vid ett tillfälle som elevens lärare anser lämpligt och den kommer att ta max 30 min. Intervjun spelas in på band för att vi lättare ska minnas vad som sagts. Denna inspelning kommer efter arbetets godkännande att raderas. I arbetet nämns inte elevens namn eller några andra personuppgifter som kan röja elevens identitet.

Tack för er hjälp med vårt arbete!

Vänliga hälsningar
Elin & Emma

Mitt barn får delta i en intervju:

.....
Målsmans underskrift

.....
Elevens namn

.....
Ort och datum